NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.021.04.2019

Pani
Małgorzata Pielach
Dyrektor
Szkoła Podstawowa nr 105 w Świdnicy
ul. Saperów 27a
58-100 Świdnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały nr KPK-KPO.443.017.2020
Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej w Najwyższej Izbie Kontroli
z dnia 20 lutego 2020 r.

P/19/028 „Kształcenie dzieci rodziców powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców”

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50
lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Szkoła Podstawowa nr 105 w Świdnicy (dalej: „Szkoła”) ul. Saperów 27a, 58-100 Świdnica
Kierownik jednostki kontrolowanej	Małgorzata Pielach, Dyrektor Szkoły od 1 marca 1995 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Kształcenie dzieci obywateli polskich powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców
Okres objęty kontrolą	Lata szkolne 2017/2018 – 2019/2020 (do czasu zakończenia kontroli[1]), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[2]
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	1. Dawid Matschay, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/192/2019 z 17 października 2019 r. 2. Małgorzata Jakubiec-Dzieleńdziak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWR/198/2019 z 28 października 2019 r.

(akta kontroli str. 1, 101-102, 1012)

[1] Tj. 25 listopada 2019 r.
[2] Dz. U. z 2019 r., poz. 489 ze zm. (dalej: ustawa o NIK)

II. Ocena ogólna[3] kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Szkoła zapewniła uczniom przybywającym z zagranicy możliwość korzystania z nauki i opieki na warunkach dotyczących obywateli polskich.

Dla uczniów przybywających z zagranicy organizowano dodatkowe zajęcia z języka polskiego oraz dodatkowe zajęcia wyrównawcze z przedmiotów obowiązkowych. Tygodniowy wymiar godzin dodatkowych zajęć z języka polskiego był wykazywany w arkuszu organizacji szkoły. Dyrektor ustalała tygodniowy rozkład tych zajęć bez odpowiedniego porozumienia z organem prowadzącym (Gmina Miasto Świdnica).

W toku kontroli stwierdzono liczne nieprawidłowości w zakresie niewywiązywania się z obowiązujących przepisów prawa i nieprzestrzegania procedur w kontrolowanym przez NIK obszarze. Uczniowie przybywający z zagranicy zostali wprawdzie przyjęci do Szkoły zgodnie z warunkami i trybem określonym w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2017 r. *w sprawie kształcenia osób niebędących obywatelami polskimi, które pobierały naukę w szkołach funkcjonujących w systemach oświaty innych państw*[4], lecz Dyrektor Szkoły nie zapewniła:

- diagnozowania potrzeb psychologiczno-pedagogicznych uczniów z zagranicy,
- dostosowania przez nauczycieli programów nauczania lub/i planów dydaktycznych do potrzeb edukacyjnych uczniów przybywających z zagranicy,
- uwzględnienia w wewnątrzszkolnym systemie oceniania i przedmiotowych systemach oceniania zasad postępowania wobec ww. uczniów.

Rada Pedagogiczna, której przewodniczącym była Dyrektor Szkoły, nie wydała opinii wobec siedmiu uczniów cudzoziemców, którzy przystąpili do egzaminów gimnazjalnych i ósmoklasisty, w zakresie dostosowania form i warunków egzaminu zewnętrznego. Zgodnie z art. 44zzr ust. 7 pkt 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*[5] tylko na podstawie pozytywnej opinii Rady uczniowie przystępują do egzaminów dostosowanych.

Rada Pedagogiczna nie podjęła decyzji w formie uchwał w trzech przypadkach (treść uchwał dotyczyła m.in. doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz opinii w sprawie dostosowania warunków i form egzaminów zewnętrznych), pomimo takiego wymogu wynikającej z art. 73 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe*[6] oraz § 38 ust. 8 *Statutu Szkoły Podstawowej nr 105 w Świdnicy*[7].

W roku szkolnym 2019/2020 wyrażono zgodę na naukę w oddziale integracyjnym Szkoły dla ucznia (obywatela polskiego) przybywającego z zagranicy pomimo, iż 20-osobowy limit oddziału, określony w § 6 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 marca 2017 r. *w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli*[8], w momencie przyjęcia został przekroczony o czterech uczniów.

---

[3] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.
[4] Dz.U. poz. 1655 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie uczniów przybywających z zagranicy.
[5] Dz.U. z 2019 r., poz. 1481 ze zm. Dalej: u.s.o.
[6] Dz.U. z 2019 r. poz. 1148 ze zm. Dalej: u.p.o.
[7] Protokół z plenarnego posiedzenia Rady Pedagogicznej nr 1/2017/2018 z 30 sierpnia 2017 r. Protokół z posiedzenia Rady Pedagogicznej nr IV/2017/2018 z 23 października 2017 r. Protokół z posiedzenia Rady Pedagogicznej nr V/2018/2019 z 25 października 2018 r.
[8] Dz.U. poz. 649 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie organizacji szkół publicznych.

Dyrektor nie wykazywała w 2016 r. (stan na 30 września) i w 2017 r. (stan na 30 września) w bazie danych Systemu Informacji Oświatowej[9] informacji dotyczącej podjęcia bezpłatnej nauki języka polskiego odpowiednio przez pięciu i dziewięciu uczniów przybywających z zagranicy, do czego był zobowiązany stosownie do art. 44 ust. 1 w związku z art. 14 pkt 12 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. *o systemie informacji oświatowej*[10]. Z kolei na dzień 30 września 2018 r. i 30 września 2019 r. Dyrektor Szkoły zawyżyła w bazie liczbę uczniów przybywających z zagranicy i korzystających z nauki języka polskiego odpowiednio o pięć i dwie osoby.

Dyrektor Szkoły nie zapewniła doskonalenia zawodowego odpowiedniego do potrzeb 27 nauczycieli nauczających dzieci przybywające z zagranicy oraz nie sprawował nadzoru pedagogicznego nad obszarem kształcenia tych dzieci pomimo, że w Szkole rokrocznie wzrastała ich liczba (z 17 w roku szkolnym 2017/2018 do 42 w roku szkolnym 2019/2020).

III. Opis stanu faktycznego

OBSZAR

Kształcenie dzieci obywateli polskich powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców

Opis stanu faktycznego

(1) W kontrolowanym okresie w Szkole kształciło się:

- roku szkolnym 2017/2018 - 15 cudzoziemców i dwóch obywateli polskich powracających do kraju, w tym nowoprzyjętych[11] pięciu cudzoziemców oraz przyjętych w trakcie roku szkolnego[12] pięciu cudzoziemców i jeden obywatel polski powracający do kraju ,
- w roku szkolnym 2018/2019 - 33 cudzoziemców i trzech obywateli polskich powracających do kraju, w tym 15 nowoprzyjętych[13] cudzoziemców i jeden obywatel polski powracający do kraju oraz przyjętych w trakcie roku szkolnego[14] pięciu cudzoziemców ,
- w roku szkolnym 2019/2020 - 39 cudzoziemców i czterech obywateli polskich powracających do kraju, w tym 15 nowoprzyjętych[15] cudzoziemców i jeden obywatel polski powracający do kraju oraz jeden cudzoziemiec przyjęty w trakcie roku szkolnego[16].

W latach 2016 i 2017 Dyrektor nie przekazała na dzień 30 września do *bazy danych SIO* danych dziedzinowych uczniów przybywających z zagranicy korzystających z bezpłatnej nauki języka polskiego (zgodnie z dziennikami zajęć odpowiednio w latach szkolnych pięciu i dziewięciu uczniów), pomimo iż był do tego zobowiązany zgodnie z art. 44 ust. 1 w zw. z 14 pkt 12 ustawy *o SIO.*

Zgodnie z *bazą danych SIO* na dzień 30 września 2018 r. i 2019 r. liczba uczniów przybywających z zagranicy uczęszczających na bezpłatną naukę języka polskiego wynosiła odpowiednio 30 i 31. Zgodnie z dziennikami zajęć, liczba uczniów wynosiła odpowiednio 25 i 29.

[9] Dalej: baza danych SIO.
[10] Dz.U. z 2019 r. poz. 1942. Dalej: ustawa o SIO.
[11] Wg stanu na 30 września 2017 r.
[12] Wg stanu po 30 września 2017 r.
[13] Wg stanu na 30 września 2018 r.
[14] Wg stanu po 30 września 2018 r.
[15] Wg stanu na 30 września 2019 r.
[16] Wg stanu po 30 września 2019 r.

Wydatki[17] na kształcenie uczniów przybywających z zagranicy w latach 2017-2019 (do końca października) wynosiły ogółem 26,8 tys. zł, w tym:

- w 2017 r. - 5,2 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego,
- w 2018 r. - 7,8 tys. zł, z czego 7,2 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego i 0,6 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć wyrównawczych z języka polskiego i języka niemieckiego,
- w 2019 r. (do końca października) – 13,8 tys. zł na prowadzenie dodatkowych zajęć z języka polskiego.

W myśl § 17 ust. 3 rozporządzenia *w sprawie uczniów przybywających z zagranicy w*ymiar godzin dodatkowych zajęć z języka polskiego oraz ich tygodniowy rozkład ustala dyrektor szkoły w porozumieniu z organem prowadzącym. W roku szkolnym 2017/2018 Dyrektor Szkoły nie wystąpiła do organu prowadzącego (Gmina Miasto Świdnica) z wnioskiem o zorganizowanie zajęć języka polskiego dla obcokrajowców. Zostały one jednak ujęte w aneksie do arkusza organizacji Szkoły (w wymiarze czterech godzin tygodniowo, po dwie godziny dla dwóch grup), przedłożonym organowi prowadzącemu 25 października 2017 r. Opłacono je jednak ze środków, jakimi dysponowała Dyrektor[18]. Wymiar zajęć dodatkowych z języka polskiego w tym okresie wyniósł dwie godziny tygodniowo dla ośmiu, a następnie dziewięciu uczniów z klas I-VI (zajęcia grupowe[19]). W tym samym roku szkolnym, pismem z 8 lutego 2018 r. Dyrektor Szkoły wystąpiła do Gminy Miejskiej Świdnica o dodatkowe zajęcia wyrównujące różnice programowe dla uczniów klasy II gimnazjum[20] z języka polskiego (jedna godzina na jednego ucznia tygodniowo) i języka niemieckiego (jedna godzina dla jednego ucznia tygodniowo) powołując się na art. 165 ust. 7 i 10 *u.p.o.*[21]. Dnia 14 lutego 2018 r. organ prowadzący pozytywnie zaopiniował i zatwierdził arkusz organizacji szkoły po zmianach. Średnia frekwencja na tych zajęciach wyniosła 64%.

W roku szkolnym 2018/2019 Dyrektor Szkoły także nie wystąpiła do organu prowadzącego z wnioskiem o przyznanie dodatkowych zajęć z języka polskiego dla cudzoziemców. Jednak zajęcia te wykazano w arkuszu organizacji Szkoły (w ostatecznej wersji z dnia 7 września 2018 r.) - było to osiem godzin zajęć dodatkowych z języka polskiego. Akceptacja arkusza przez organ prowadzący nastąpiła 28 września 2018 r. Zorganizowano cztery grupy[22] języka polskiego po dwie godziny zajęć tygodniowo dla każdej z nich (pierwsza grupa 7-8 osobowa z frekwencją obecności 59%, druga grupa siedmioosobowa z frekwencją 70%, trzecia grupa sześcioosobowa z frekwencją 88%, czwarta grupa pięcioosobowa z frekwencją 59%).

W roku szkolnym 2019/2020 Dyrektor Szkoły również nie wystąpiła do organu prowadzącego o przyznanie dodatkowych zajęć dla uczniów przybywających z zagranicy, jednak w arkuszu organizacji Szkoły (ostatecznej wersji arkusza z dnia 11 października 2019 r.) wykazano osiem godzin dodatkowych zajęć z języka polskiego dla cudzoziemców (cztery grupy po dwie godziny tygodniowo) oraz osiem godzin na zajęcia wyrównujące różnice programowe z przedmiotów

[17] Wydatki ogółem w Szkole wynosiły w roku 2017 – 4 741, 8 tys. zł, (plan 4 752,2 tys. zł), w roku 2018 - 7 203,6 tys. zł (plan 7 486,2 tys. zł) w roku 2019 r. do 31 października 2019 r. - 5 560,4 tys. zł (plan na 2019 r. – 7 567,2 tys. zł).
[18] Wydatki na zajęcia wynosiły 5,2 tys. zł.
[19] Średnia frekwencja na tych zajęciach wyniosła 59%.
[20] Od 1 września 2017 r. do Szkoły Podstawowej nr 105 w Świdnicy zostały włączone oddziały dawnego Gimnazjum nr 3 w Świdnicy.
[21] Wniosek nie zawierał uzasadnienia merytorycznego.
[22] Po jednej grupie dla dzieci z klas I-III, IV-VIII, V-VI i klas gimnazjalnych.

obowiązkowych[23] (zajęcia te zostały przydzielone po 30 września 2019 r.). Akceptacja arkusza przez organ prowadzący nastąpiła 15 października 2019 r.
(akta kontroli str. 99-100, 499-517, 521, 679, 822-823, 853-866, 896, 899-910,1108-1109,1459-1465,1519-1520)

(2) Poddana badaniu grupa 30 uczniów cudzoziemców i obywateli polskich powracających do kraju[24] została przyjęta do Szkoły zgodnie z art. 133 ust. 1 i art. 151 ust. 1 *u.p.o.* oraz na podstawie dokumentacji wskazanej w § 2 pkt. 3 lit. a i b rozporządzenia *w sprawie uczniów przybywających z zagranicy*. Siedmioro uczniów przyjęto do klasy pierwszej na podstawie wniosków rodziców zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 1 i 2 ww. rozporządzenia, a pozostałych uczniów (23) do klas II-VIII na podstawie świadectw i zaświadczeń potwierdzających ukończenie szkoły lub kolejnego etapu edukacji za granicą, co spełniało warunki określone w § 4 ust. 2 pkt 1 i 2 ww. rozporządzenia. W badanej grupie 14 uczniów przyjęto w roku szkolnym 2018/2019 (w tym jeden przyjęty uczeń mieszkał poza ustalonym obwodem Szkoły), a 16 w 2019/2020 (w tym pięcioro uczniów mieszkało poza ustalonym obwodem Szkoły). Jednego ucznia - obywatela polskiego powracającego do kraju - Dyrektor Szkoły przyjęła do klasy integracyjnej w roku szkolnym 2019/2020, mimo przekroczenia maksymalnej liczby uczniów dla tego typu klasy, określonej w § 6 ust. 1 rozporządzenia *w sprawie organizacji szkół publicznych*.

(akta kontroli str. 7, 533, 542, 889)

(3) Nauczyciele nie rozpoznawali (i nie dokumentowali) na wstępie poziomu umiejętności uczniów przybywających z zagranicy przed rozpoczęciem nauki danego przedmiotu[25]. Uczniowie w trakcie roku szkolnego podlegali bieżącemu ocenianiu. W dzienniku pedagoga nie odnotowano czynności dotyczących wspierania nauczycieli w rozpoznawaniu w początkowym okresie nauczania indywidulanych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, o których mowa w § 24 pkt 8 lit a rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. *w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach szkołach i placówkach*[26].

Programy nauczania i dydaktyczne plany pracy przedmiotów obowiązkowych[27] nie zostały zmodyfikowane z uwzględnieniem rozpoznanego poziomu znajomości języka polskiego oraz poziomu wiedzy i umiejętności poszczególnych przedmiotów.
Nauczyciele podczas procesu dydaktycznego w stosunku do uczniów przybywających z zagranicy korzystali z materiałów pomocniczych, przygotowanych samodzielnie oraz przez podmioty zewnętrzne[28].
Szkoła występując do Instytutu Pamięci Narodowej otrzymała bezpłatnie w roku szkolnym 2019/2020 dziesięć książek do nauki historii pt. „Historia Polski dla Ukraińców", które jednak – wg wyjaśnień Dyrektora Szkoły – nie zostały jeszcze wykorzystane.

(akta kontroli str. 533-537, 897-898)

---

[23] Zajęcia dotyczyły następujących przedmiotów obowiązkowych: trzy godziny matematyki, dwie godziny historii, po jednej godzinie języka polskiego, języka angielskiego i biologii.
[24] Spośród 37 uczniów przyjętych do Szkoły w kontrolowanym okresie.
[25] Sprawdzono na podstawie dokumentacji prowadzonej przez nauczycieli: edukacji wczesnoszkolnej, języka angielskiego, języka niemieckiego, języka polskiego, biologii, chemii.
[26] Dz.U. poz. 1591 ze zm. Dalej: rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy pedagogiczno-psychologicznej.
[27] Zweryfikowano plany dydaktyczne pracy, programy nauczania i realizację planu pracy szkoły z następujących przedmiotów: język polski, historia, matematyka, geografia i biologia.
[28] Z przedłożonych przez nauczycieli przykładowych uzupełnionych, przez uczniów ćwiczeń i zadań wynikało, iż wykorzystywali oni pomocnicze materiały. Były to B. Jaglarz, „Uczymy się języka polskiego. Ćwiczenia ze słownictwa dla początkujących", I. Stempek, P. Kuc, M. Grudzień, „Polski krok po kroku. Junior. Zeszyt ćwiczeń", A. Pomykało, „ABC…po polsku", Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno- Społecznych i Szkoleń - broszura „Praca z uczniem cudzoziemskim. Przewodnik dobrych praktyk dla dyrektorów, nauczycieli, pedagogów i psychologów", O. I. Borowiec „Język polski dla początkujących", B. Niesporek-Szamburska, A. Achtelik „Bawimy się w polski". Nauczyciele na zajęciach z języka polskiego dla obcokrajowców korzystali z ww. źródeł w postaci ćwiczeń do wykonania przez uczniów, prezentacji przykładów i ilustracji na tablicy multimedialnej Zweryfikowano 23 strony przykładowych ćwiczeń.

(3a) Organ prowadzący nie zorganizował oddziałów przygotowawczych, o których mowa w art. 165 ust. 11 *u.o.p.*[29]

(akta kontroli str. 5-7, 516, 679)

(4) Treść *Statutu Szkoły Podstawowej nr 105 w Świdnicy* nie zawierała regulacji na temat wsparcia psychologiczno-pedagogicznego uczniów cudzoziemców i dzieci obywateli polskich przybywających z zagranicy.

Dyrektor Szkoły zorganizowała dzieciom przybywającym z zagranicy następujące wsparcie psychologiczno-pedagogiczne:

- w roku szkolnym 2017/2018 :

- zajęcia dodatkowe z języka polskiego (grupowe dla dziewięciu uczniów cudzoziemców po dwie godziny tygodniowo),
- zajęcia wyrównawcze z przedmiotów obowiązkowych (język niemiecki i język polski) dla dwóch uczniów cudzoziemców po jednej godzinie tygodniowo,
- zajęcia logopedyczne dla pięciu uczniów cudzoziemców po jednej godzinie tygodniowo),
- zajęcia grupowe związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (dla dwóch uczniów cudzoziemców po jednej godzinie tygodniowo[30]),
- porady i konsultacje (jednorazowe, ogółem dziewięć porad/konsultacji) dla ośmiu cudzoziemców oraz dla jednego ucznia obywatela polskiego powracającego do kraju,

- w roku szkolnym 2018/2019:

- zajęcia dodatkowe z języka polskiego dla uczniów przybywających z zagranicy (w czterech grupach od pięciu do ośmiu osób po dwie godziny tygodniowo, ogółem dla 25 uczniów, w tym nowoprzyjętych i przyjętych w trakcie poprzedniego roku szkolnego, po dwie godziny tygodniowo),
- zajęcia logopedyczne dla czterech uczniów cudzoziemców (po jednej godzinie tygodniowo),
- zajęcia grupowe związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (dla sześciu uczniów po jednej godzinie tygodniowo[31]),
- porady i konsultacje (jednorazowe) dla 12 cudzoziemców oraz dla jednego ucznia obywatela polskiego powracającego do kraju,

- w roku szkolnym 2019/2020[32]:

- zajęcia dodatkowe z języka polskiego dla cudzoziemców (w czterech grupach od pięciu do 13 osób, ogółem dla 29 uczniów, w tym nowoprzyjętych i przyjętych w trakcie poprzedniego roku szkolnego, po dwie godziny tygodniowo),
- zajęcia wyrównawcze z przedmiotów obowiązkowych[33] (trzy godziny matematyki, dwie godziny historii, po jednej godzinie języka polskiego, języka angielskiego i biologii),
- zajęcia logopedyczne dla czterech uczniów cudzoziemców (po jednej godzinie tygodniowo),

[29] Według wyjaśnień Dyrektor Szkoły nie rozważano ich otwarcia z uwagi na zróżnicowanie wiekowe uczniów cudzoziemców, a dodatkowe zajęcia z języka polskiego i udział w zajęciach wyrównawczych z języka niemieckiego były dla nich wystarczającym wsparciem.
[30] Zajęcia były organizowane przez okres minimum 10 tygodni.
[31] Zajęcia były organizowane przez okres minimum 10 tygodni.
[32] Wg stanu na 25 listopada 2019 r.
[33] Realizowane po 30 września 2019 r.

- zajęcia grupowe związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu (dla dwóch uczniów po jednej godzinie[34]),
- porady i konsultacje (jednorazowe) dla 18 cudzoziemców oraz dla jednego ucznia obywatela polskiego powracającego do kraju.

Kwalifikacja uczniów przybywających z zagranicy do ww. zajęć nie była sformalizowana ani dokumentowana.

W kontrolowanym okresie zajęcia dodatkowe były dokumentowane w dziennikach poszczególnych zajęć.

Szczegółowym badaniem w zakresie udzielonego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego objęto 21 uczniów przybywających z zagranicy, którzy rozpoczęli naukę w roku szkolnym 2017/2018 (pięć osób) oraz 2018/2019 (16 osób). Z prowadzonej przez zatrudnionego w tym okresie pedagoga dokumentacji (dzienniki zajęć[35]) nie wynikało, żeby rozpoznawał on specyficzne potrzeby psychofizyczne uczniów przybywających z zagranicy. Brak szczególnego diagnozowania ww. uczniów potwierdziły również złożone podczas kontroli przez pedagoga wyjaśnienia. Mimo udzielenia ww. uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, nie odnotowano współpracy w tym zakresie z rodzicami uczniów. Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektora, pomoc psychologiczno-pedagogiczna była udzielana po ustnym zgłoszeniu rodziców ucznia (tego faktu nie dokumentowano).

Zgodnie z § 19 *rozporządzenia w sprawie uczniów przybywających z zagranicy* łączny wymiar godzin zajęć dydaktycznych (dodatkowych zajęć z języka polskiego oraz wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych) w odniesieniu do poszczególnych uczniów (objętych próbą badawczą) nie był wyższy niż pięć godzin lekcyjnych.

Dyrektor Szkoły w kontrolowanym okresie nie współpracowała w zakresie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom przybywającym z zagranicy z poradnią psychologiczno-pedagogiczną i innymi instytucjami oświatowymi[36]

(akta kontroli str. 8-200, 540, 897-898, 911-912,1519-1520)

(5) Szkoła zgodnie z art. 98 ust. 1 pkt 8 *u.p.o.* zawarła w obowiązujących wersjach *Statutu* szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego uczniów, o których mowa w art. 44b *u.s.o.*, lecz nie uwzględniały one kwestii oceniania osiągnięć dzieci obywateli polskich powracających do kraju i dzieci cudzoziemców. Również w poddanych kontroli przedmiotowych systemach oceniania z języka polskiego, historii, matematyki, geografii i biologii nie odniesiono się do osiągnięć dzieci obywateli polskich powracających do kraju oraz dzieci cudzoziemców.

(akta kontroli str. 68-92, 159-181, 678-679, 897-898)

(6) W Szkole w badanym okresie przeprowadzono dwa egzaminy gimnazjalne[37], z czego jeden z udziałem uczniów przybywających z zagranicy - w roku szkolnym 2018/2019[38] - przystąpiło do niego pięciu cudzoziemców[39]. Ponadto w tym samym roku przeprowadzono egzamin ósmoklasisty[40], do którego przystąpiło dwóch cudzoziemców[41]. Dostosowania dla siedmiu uczniów cudzoziemców

[34] Zajęcia były organizowane przez okres minimum 10 tygodni.
[35] Zweryfikowano elektroniczny dziennik pedagoga do 1 września 2017 r. do 30 września 2019 r.
[36] Zweryfikowano na podstawie rejestru zgłoszeń do poradni od 1 września 2017 r. do 30 września 2019 r.
[37] W roku szkolnym 2017/2018 przeprowadzono egzamin gimnazjalny który zdawało 68 uczniów (w tym żaden uczeń przybywający z zagranicy).
[38] Ogółem w roku szkolnym 2018/2019 egzamin gimnazjalny zdawało 77 uczniów, w tym 11 uczniów z arkuszem dostosowanym i 17 uczniów ze zmienionymi warunkami.
[39] Każdy z nich korzystał z dostosowania form i warunków egzaminu.
[40] Ogółem w roku szkolnym 2018/2019 do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 62 uczniów, w tym 6 uczniów z arkuszem dostosowanym i 11 uczniów ze zmienionymi warunkami.
[41] Każdy z nich korzystał z dostosowania form i warunków egzaminu.

przystępujących do egzaminów zewnętrznych w roku szkolnym 2018/2019 dotyczyły:

- przedłużenia czasu trwania egzaminu,
- przystąpienia do egzaminu w oddzielnej sali,
- korzystania ze słownika dwujęzycznego (polsko-obcojęzycznego i obcojęzyczno-polskiego) oraz
- zastosowania szczegółowych zasad oceniania rozwiązań zadań otwartych.

Rada Pedagogiczna w roku szkolnym 2018/2019 nie wyraziła[42] pozytywnej opinii w zakresie dostosowania warunków i formy dla pięciu uczniów cudzoziemców przystępujących do egzaminu gimnazjalnego i dla dwóch uczniów przystępujących do egzaminu ósmoklasisty z matematyki. Mimo braku takiej uchwały Dyrektor Szkoły przedstawiła warunki dostosowania rodzicom uczniów w terminie wynikającym z komunikatu[43] Dyrektora CKE oraz zwrócił się 13 marca 2019 r. (po regulaminowym terminie określonym na 30 listopada 2018 r. wskazanym w komunikacie) z wnioskiem do Dyrektora Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej (dalej: „dyrektor OKE") o przygotowanie dostosowanego egzaminu dla cudzoziemców w zakresie egzaminu gimnazjalnego (wszyscy uczniowie przystąpili do egzaminu w dostosowanej formie).

Rodzice/opiekunowie prawni uczniów przybywających z zagranicy zaakceptowali dostosowania form i warunków:

- w roku 2018/2019 – do dnia 15 listopada 2018 r.
- w roku 2019/2020 – do dnia 15 listopada 2019 r.

tym samym zostały spełnione warunki w zakresie informowania rodziców/opiekunów prawnych określone w komunikacie dyrektora CKE na dany rok.

Wyników egzaminu gimnazjalnego nie poddawano analizie, ponieważ w 2019 r. odbywał się on po raz ostatni. Jednocześnie egzamin ósmoklasisty zdawało w roku szkolnym 2018/2019 dwóch uczniów cudzoziemców, którzy zdaniem Dyrektora stanowili zbyt małą grupa badawczą do formułowania rekomendacji na kolejne lata szkolne.

(akta kontroli str. 204-213, 675-681, 684, 686-692, 906-907)

(7) W badanym okresie żadna z placówek dyplomatycznych lub konsularnych kraju pochodzenia uczniów przybywających z zagranicy albo stowarzyszenie kulturalno-oświatowe danej narodowości nie organizowały w szkole nauki języka i kultury kraju pochodzenia na podstawie § 20 *rozporządzenia w sprawie uczniów przybywających z zagranicy.*

W Szkole nie zorganizowano działań aktywizujących uczniów przybywających z zagranicy związanych z krajem ich pochodzenia. Dzieci cudzoziemców i obywateli polskich powracających do kraju brały udział w konkursach i zawodach przedmiotowych, sportowych i artystycznych[44].

Na podstawie adnotacji w dzienniku pracy pedagoga szkolnego stwierdzono, że w kontrolowanym okresie wystąpił jeden przypadek wymiany wulgarnych słów pomiędzy uczniami polskimi na uczniem przybywającym z zagranicy (brak w dzienniku pedagoga szczegółowych informacji dotyczących przyczyny konfliktu). Działając interwencyjnie pedagog przeprowadził rozmowy z uczniami i ich

[42] Protokół z posiedzenia Rady Pedagogicznej nr V/2018/2019 z 25 października 2018 r.
[43] http://oke.waw.pl/files/oke_waw_131620190404%20E8%202019%20Informacja.pdf.pdf
[44] Trzech uczniów przybywających z zagranicy było laureatami/prezentowała swoje prace na konkursach międzyszkolnych, jeden uczeń otrzymał stypendium sportowe.

rodzicami[45]. Rodzice ucznia z przybywającego z zagranicy wystąpili w związku z zaistniałą sytuacją wnioskiem z 21 stycznia 2019 r. o przeniesienie swojego dziecka do innego oddziału, a zgodę w tej sprawie Dyrektor wydała 11 lutego 2019 r.[46] Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że konfliktowa sytuacja pomiędzy uczniami już się nie powtórzyła. Rejestr skarg nie zawierał wzmianek w zakresie powyższej sytuacji.

(akta kontroli str. 679-680, 896)

(8) W Szkole obowiązywał *Plan Doskonalenia Zawodowego Nauczycieli Szkoły Podstawowej nr 105 w Świdnicy na lata 2017-2020*[47] (dalej: „PDZN") wskazujący cele, potrzeby i tematykę doskonalenia zawodowego nauczycieli. W planie nie uwzględniono zagadnień odnoszących się do uczniów przybywających z zagranicy. W szkole obowiązywał *regulamin szczegółowego podziału środków będących w dyspozycji dyrektora szkoły na dofinansowanie form doskonalenia zawodowego nauczycieli* na poszczególne lata. Na dokształcanie i doskonalenie zawodowe nauczycieli wydano w latach 2017/2018 – 2019/2020 odpowiednio: 21 435,23 zł, 28 077,09 zł, 10 544,78 zł (do 31 października 2019 r.).

Jednocześnie Dyrektor wskazała, iż nie składał wniosków do organu prowadzącego o dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli, ponieważ autonomicznie decydował o skierowaniu nauczyciela na odpowiadającą potrzebom uczniów placówki formę doskonalenia i rozpatrywał wnioski o dofinansowanie[48] złożone przez kadrę pedagogiczną z upoważnienia tego organu[49].

Z przeprowadzonej przez NIK anonimowej ankiety wśród nauczycieli pracujących z uczniami przybywającymi z zagranicy wynikało, że większość z nich uważa, iż Szkoła nie zapewniła odpowiedniego do potrzeb doskonalenia zawodowego związanego z pracą z tymi uczniami[50]. Nauczyciele pracujący z dziećmi z zagranicy wzięli udział w sprofilowanym doskonaleniu zawodowym dopiero w roku szkolnym 2019/2020 (z inicjatywy Dyrektora Szkoły). Po trzech nauczycieli (łącznie sześciu) uczestniczyło w dwóch sześciogodzinnych szkoleniach pn. „Proces adaptacji kulturowej (szok kulturowy, strategie akulturacji, stosunek społeczeństwa większościowego do mniejszości)" oraz pn. „Uwarunkowania psychologiczne i rozwojowe dzieci cudzoziemskich" zorganizowanych przez Fundację „Ukraina" (w jednym z nich udział wziął Dyrektor Szkoły).

(akta kontroli str. 32, 182, 675-683, 708-747,821, 832-838,915-1011,1550-1553)

(9) Dokumenty opracowane w związku ze sprawowanym przez Dyrektora nadzorem pedagogicznym w kontrolowanym okresie (w zakresie planowania, ewaluacji, kontroli, obserwacji, wspomagania i monitorowania) nie zawierały treści odnoszących się w sposób pośredni (w treści dokumentów) lub bezpośredni (tematy

---

[45] Zgodnie z dziennikiem pedagoga pierwsza interwencja miała miejsce 17 grudnia 2018 r. Pedagog przeznaczył łącznie trzy godziny na rozmowę z uczniem z zagranicy i jego rodzicami oraz pięć godzin na interwencję w klasie, rozmowę z uczniami i ich rodzicami.

[46] Zarówno wniosek rodziców jak i zgoda Dyrektor nie zawierały uzasadnienia stanowisk.

[47] Przyjęty podczas posiedzenia Rady Pedagogicznej nr 1/2017/2018 w dniu 30 sierpnia 2017 r.

[48] Dyrektor w latach 2017-2019[48] rozpatrzyła pozytywnie wszystkie złożone przez nauczycieli wnioski (10) i przyznał dofinansowanie w łącznej kwocie 7 753,3 zł. Dofinansowano szkolenia, studia podyplomowe i studia I stopnia. Zakres ich tematyki nie obejmował przedmiotu kontroli. Dofinansowanie przyznano w oparciu o *regulamin szczegółowego podziału środków będących w dyspozycji dyrektora szkoły na dofinansowanie form doskonalenia zawodowego nauczycieli* w latach 2017-2019.

[49] Zarządzenie nr 0050-113/2017 Prezydenta Miasta Świdnicy z dnia 24 kwietnia 2017 r. *w sprawie planu dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli na 2017 r.* Zarządzenie nr 0050-125/2018 Prezydenta Miasta Świdnicy z dnia 14 maja 2018 r. *w sprawie planu dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli na 2018 r.* Uchwała nr IX/82/19 Rady Miejskiej w Świdnicy z dnia 13 czerwca 2019 r. *w sprawie planu dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz ustalenia maksymalnej kwoty dofinansowania opłat w 2019 r.*

[50] Badanie ankietowe przeprowadzone na próbie 27 nauczycieli. 14 z 27 (52%) z nich wskazało, iż zapewniono im doskonalenie zawodowe w zakresie kształcenia dzieci cudzoziemców i dzieci obywateli polskich powracających do kraju w stopniu niskim lub w ogóle nie zapewniono.

form) do kwestii kształcenia dzieci rodziców obywateli polskich powracających do kraju i dzieci cudzoziemców.

W roku szkolnym 2017/2018 i 2018/2019[51] w ramach planu nadzoru przeprowadzono odpowiednio 49 i 33 obserwacji zajęć, oraz odpowiednio jedną i dwie kontrolę. Tematyka obserwacji i kontroli była wyznaczana zgodnie z obszarami które podlegały nowym regulacjom prawnym oraz określonym przez Ministerstwo priorytetom na dany rok szkolny – żadne z nich nie wskazywały na nadzór nad kształceniem uczniów przybywających z zagranicy.

Właściwy terytorialnie kurator oświaty nie przeprowadził ewaluacji lub kontroli dotyczących kształcenia cudzoziemców i obywateli polskich powracających do kraju.

(akta kontroli str. 758-788, 681, 802)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W kontrolowanym okresie Dyrektor Szkoły ustalała tygodniowy rozkład dodatkowych zajęć z języka polskiego dla uczniów przybywających z zagranicy bez odpowiedniego porozumienia z organem prowadzącym, co było niezgodne z § 17 ust. 3 rozporządzenia *w sprawie uczniów przybywających z zagranicy*, który stanowi, że tygodniowy rozkład oraz wymiar godzin dodatkowych zajęć lekcyjnych z języka polskiego ustala, w porozumieniu z organem prowadzącym szkołę, dyrektor szkoły, w której organizowane są te zajęcia.

Dyrektor wskazała, iż do arkusza organizacji szkoły na rok szkolny 2019/2020 przedłożonego do organu prowadzącego złożono listę uczniów przybywających z zagranicy.

W opinii NIK porozumienie z organem prowadzącym powinno zawierać precyzyjne wskazania w zakresie godzin lekcyjnych języka polskiego dla uczniów przybywających z zagranicy i ich tygodniowego rozkładu, a samo przedłożenie listy tych uczniów w jednym z badanych okresów należy uznać za niewystarczające.

(akta kontroli str. 472-475, 499-513, 533,539)

2. Szkoła nie dokumentowała współpracy z rodzicami uczniów w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formie różnych zajęć dodatkowych (z języka polskiego, wyrównawczych z przedmiotów obowiązkowych i zajęć logopedycznych) pomimo, iż zgodnie z § 4 ust. 3 pkt 1 rozporządzenia *w sprawie udzielania pomocy pedagogiczno-psychologicznej* pomoc psychologiczno-pedagogiczna jest organizowana i udzielana we współpracy m.in. z rodzicami ucznia.

Dyrektor wskazała, iż zgoda na udział w zajęciach dodatkowych odbywała się w formie ustnej, tj. w ramach spotkania z pedagogiem szkolnym rodzice wyrażali ustnie zgodę na udzielanie swoim dzieciom pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

NIK wskazuje, iż zgoda w formie pisemnej umożliwia późniejszą kontrolę, czy ww. forma pomocy nastąpiła przy współudziale rodziców dziecka.

(akta kontroli str. 536, 896)

3. Dyrektor Szkoły nie wykazała na dzień 30 września 2016 r. i na dzień 30 września 2017 r. w *bazie danych* SIO danych dziedzinowych odpowiednio pięciu i dziewięciu uczniów przybywających z zagranicy podejmujących bezpłatną, dodatkową naukę języka polskiego, do czego był zobowiązany na podstawie art. 44 ust. 1 i art. 12 pkt 14 ustawy o *SIO*. Dyrektor również nie zaktualizowała ww.

[51] W roku szkolnym 2019/2020 sprawozdanie z nadzoru pedagogicznego sporządzane jest w po zakończeniu semestru i roku szkolnego.

bazy danych w przewidzianych do tego terminach zgodnie z art. 112 ust. 1 *ustawy o SIO*. Ponadto na dzień 30 września 2018 r. i 30 września 2019 r. w *bazie danych SIO* zawyżono liczbę uczniów przybywających z zagranicy pobierających bezpłatną naukę języka polskiego odpowiednio o pięć i dwa.

W odpowiedzi na brak przekazywania danych do *bazy danych SIO* w latach 2016-2017 Dyrektor wskazała jedynie, iż dla roku szkolnego 2017/2018 na dzień 30 września 2017 r. zajęcia te były prowadzone w ramach art. 35 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 *Karta Nauczyciela*[52] (dalej: *Karta nauczyciela*), nie były one bowiem ujęte w pierwotnej wersji arkusza organizacji szkoły. W związku z zawyżeniem liczby uczniów SIO Dyrektor wskazała, iż

- w 2018 r. nastąpiła pomyłka i wliczono w SIO pięciu uczniów z klas gimnazjalnych,
- w 2019 r. błędnie umieszczono w SIO dwóch uczniów przybywających z zagranicy, którzy ukończyli już dodatkową naukę języka polskiego.

W art. 44 ust. 1 ww. ustawy wskazano, iż Szkoła przekazuje do bazy danych SIO dane identyfikacyjne i dziedzinowe (w skład których wchodzą dane o nauce języka polskiego pobieranej przez uczniów przybywających z zagranicy). Nierzetelne prowadzenie bazy SIO mogło wpłynąć na poziom dochodów jednostki samorządu terytorialnego (części oświatowej subwencji ogólnej) na lata 2017-2019[53].

(akta kontroli str. 1100-1356,1405-1454,1459-1465,1479-1519)

4. Z dniem 1 września 2019 r. do klasy integracyjnej, w której przekroczono już wynikający z § 6 ust. 1 rozporządzenia *w sprawie organizacji szkół publicznych* dwudziestoosobowy limit, przyjęto ucznia rodziców obywateli polskich powracających do kraju. Stan badanej klasy wynosił już 24 osoby, przed dniem 1 września 2019 r. był więc przekroczony o czterech uczniów, kolejne przyjęcie skutkowało zwiększeniem maksymalnej liczby uczniów o pięć osób. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że przyjęła dziecko do klasy integracyjnej ze względu na jego zamieszkanie w bezpośrednim sąsiedztwie szkoły.

NIK wskazuje, że rozporządzenie *w sprawie organizacji szkół publicznych* precyzyjnie określa maksymalną (dwudziestoosobową) liczbę uczniów w oddziale integracyjnym, jedyny wyjątek od ww. zasady stanowi § 6 ust. 2[54], który w tym przypadku nie miał miejsca, tj. gdy uczeń nie uzyskał w trakcie roku szkolnego orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

(akta kontroli str. 7, 533, 542, 889, 897)

5. Wykorzystywane w Szkole programy nauczania (i plany dydaktyczne)[55] nie były adaptowane przez nauczycieli z uwzględnieniem potrzeb kształcenia uczniów przybywających z zagranicy.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że programy nauczania były dostosowywane „na bieżąco", a nauczyciele przygotowując lekcje zwracali szczególną uwagę na indywidualne potrzeby tych uczniów.

---

[52] Dz. U. z 2019 r. poz. 1287.

[53] W takiej sytuacji potencjalne zaniżenie mogło wynieść: na 2017 r. - 5 uczniów x kwota standardu finansowego A - 5 292,78 zł x waga 1,5 = 39 695,85 tys. zł; na 2018 r.- 9 uczniów x kwota standardu finansowego A – 5 409,12 zł x waga 1,5 = 73 023,12 tys. zł. Natomiast zawyżenie na rok 2019 - 5 uczniów x kwota standardu finansowego A – 5 592,58 zł x waga 1,5 = 41 944,35 tys. zł.

[54] Za zgodą organu prowadzącego szkołę lub przedszkole liczba dzieci niepełnosprawnych w oddziale przedszkola integracyjnego i oddziale integracyjnym w przedszkolu ogólnodostępnym oraz liczba uczniów niepełnosprawnych w oddziale szkoły integracyjnej i oddziale integracyjnym w szkole ogólnodostępnej może być wyższa niż określona w ust. 1, jeżeli uczeń uczęszczający do tego oddziału uzyska orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane z uwagi na niepełnosprawność w trakcie roku szkolnego.

[55] Zweryfikowano plany dydaktyczne pracy, programy nauczania i realizację planu pracy szkoły z następujących przedmiotów: język polski, historia, matematyka, geografia i biologia.

Zdaniem NIK, potrzeba zapewnienia adekwatności programu do możliwości poznawczych i rozwojowych uczniów, wynika z art. 22a ust. 5 *u.s.o.* Według NIK podstawową przyczyną braku modyfikacji programów nauczania pod kątem pracy z cudzoziemcami był stwierdzony w trakcie kontroli brak diagnozowania umiejętności tych uczniów na wstępie. NIK podkreśla, że programy nauczania mają charakter sformalizowanych dokumentów, zostały one zresztą przez nauczycieli przedmiotowych sporządzone (głównie przy wykorzystaniu ogólnodostępnych programów nauczania), nie odniesiono się w nich jednak do kwestii pracy z uczniami przybywającymi z zagranicy, mimo, że w Szkole liczba takich uczniów w kolejnych latach szkolnych sukcesywnie rosła.

(akta kontroli str. 535-537, 897-898)

6. W kontrolowanym okresie pedagog szkolny i wychowawcy oddziałów nie przeprowadzali działań diagnostycznych uczniów przybywającego z zagranicy w zakresie ich indywidualnych możliwości oraz potrzeb rozwojowych i edukacyjnych w szczególności na wstępie (po przyjęciu do Szkoły)[56]. Niezbędność objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole wynika w szczególności z jego trudności adaptacyjnych wynikających z różnic kulturowych lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą (§ 2 ust. 2 pkt 12 rozporządzenia *w sprawie udzielania pomocy pedagogiczno-psychologicznej*). Jednocześnie zgodnie z art. § 24 pkt 1 ww. rozporządzenia to pedagog szkolny przeprowadza badania diagnostyczne indywidualnych potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i psychofizycznych uczniów[57]. NIK nie zgadza się ze stanowiskiem zaprezentowanym w wyjaśnieniach przez pedagoga, który wskazał, że podstawą do diagnostyki potrzeb uczniów, o których mowa w § 24 pkt 1, jest zgłoszenie rodziców, nauczycieli lub wychowawców.

Zdaniem NIK podstawą do objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole jest pogłębione zdiagnozowanie jego potrzeb. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w szkole polega na rozpoznaniu i zaspokajaniu jego indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, a także rozpoznaniu jego indywidualnych możliwości psychofizycznych i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie w szkole. Celem tej pomocy jest adaptacja poprzez wspieranie rozwoju potencjału ucznia i stwarzanie warunków do jego aktywnego i pełnego uczestniczenia w życiu szkoły i w środowisku społecznym (§ 2 ust. 1 powyższego rozporządzenia). Udzielana pomoc w tym wypadku powinna służyć możliwie pełnej i skutecznej adaptacji w szkole uczniów przybywających z zagranicy.

(akta kontroli str. 536-538,896,1018)

7. W wewnątrzszkolnym systemie oceniania i w poddanych kontroli przedmiotowych systemach oceniania nie odniesiono się do sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów przybywających z zagranicy[58], co w ocenie NIK było podejściem nierzetelnym. Potrzeba opracowania odrębnego podejścia do oceniania takich uczniów wynika w szczególności z potencjalnych trudności adaptacyjnych, spowodowanych różnicami kulturowymi lub związanych ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym wcześniejszym

[56] Zweryfikowano elektroniczny dziennik pedagoga do 1 września 2017 r. do 30 września 2019 r.

[57] Do zadań pedagoga i psychologa w przedszkolu, szkole i placówce należy w szczególności: 1) prowadzenie badań i działań diagnostycznych uczniów, w tym diagnozowanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie unia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki.

[58] Zweryfikowano przedmiotowe systemy oceniania z następujących przedmiotów: języka polskiego, historii, matematyki, geografii i biologii.

kształceniem za granicą, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 12 rozporządzenia *w sprawie udzielania pomocy pedagogiczno-psychologicznej*. Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż powyższe podyktowane było szybką adaptacją uczniów przybywających z zagranicy do warunków i systemu polskiej szkoły. NIK nie podziela tych argumentów, biorąc pod uwagę brzmienie ww. przepisów należy w wewnątrzszkolnym systemie oceniania, a w szczególności w przedmiotowych systemach oceniania, odnieść się do tej grupy uczniów, która w kolejnych latach jest coraz liczniejsza.

(akta kontroli str. 68-92, 159-181, 678-679, 897-898)

8. Rada Pedagogiczna w roku szkolnym 2018/2019 nie poddała pod głosowanie wydanie opinii[59] w zakresie określonych przez pedagoga dostosowań warunków i form przeprowadzenia egzaminów, do czego zobowiązywał art. 44zzr ust. 7 pkt 1[60] *u.s.o.*, dla pięciu uczniów cudzoziemców przystępujących do egzaminu gimnazjalnego oraz dla dwóch przystępujących do egzaminu ósmoklasisty z matematyki.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, że pozytywna opinia w ww. zakresie została wydana w zakresie wszystkich dostosowań, co zostało potwierdzone w protokole obrad Rady Pedagogicznej z 25 października 2018 r. NIK nie zgadza się jednak z tym stwierdzeniem, ponieważ w pkt ad 8 protokołu z posiedzenia Rady wymieniono kategorie uczniów zgłoszonych do opiniowania (na podstawie orzeczeń z poradni psychologiczno-pedagogicznej, z zaświadczeniami lekarskimi i na wniosek pedagoga w sytuacji kryzysowej – niebieska karta), wśród których nie uwzględniono uczniów przybywających z zagranicy.

(akta kontroli str. 686-692, 1013-1021)

9. Dyrektor Szkoły nie uzgodniła do 30 listopada 2018 r. z właściwym dyrektorem OKE zamówienia arkuszy dla pięciu uczniów cudzoziemców przystępujących do egzaminu gimnazjalnego w roku szkolnym 2018/2019, do czego był zobowiązany stosownie do załącznika 4b *Informacja o sposobie dostosowania warunków i formy egzaminu gimnazjalnego* zamieszczonym w *Informacji o sposobie organizacji i przeprowadzenia egzaminu gimnazjalnego obowiązującym w roku szkolnym 2018/2019*[61]. Uzgodnienie z dyrektorem OKE nastąpiło dopiero 13 marca 2019 r. (103 dni po terminie, na miesiąc przed przeprowadzonym egzaminem) w formie wiadomości e-mail z prośbą o przygotowanie arkuszy dla uczniów cudzoziemców.

W wyjaśnieniach Dyrektor wskazała, iż Szkoła przeprowadzała egzamin gimnazjalny po raz pierwszy i ostatni. Aplikacja Hermes, za pomocą której zgłaszało się uczniów do egzaminów nie dawała możliwości zamówienia arkuszy dla uczniów cudzoziemców, a uzgodnienie po regulaminowym terminie wynikało z jego niedopatrzenia. NIK wskazuje, iż regulamin uzgadniania przygotowania arkuszy dla uczniów cudzoziemców zamieszczony w *Informacji o sposobie organizacji i przeprowadzenia egzaminu gimnazjalnego obowiązującym w roku szkolnym 2018/2019* nie zawierał możliwości prolongowania ww. obowiązku po terminie 30 listopada 2019 r., a skuteczne zgłoszenie mogło nastąpić w innej formie.

(akta kontroli str. 204, 894-898)

---

[59] Protokół z posiedzenia Rady Pedagogicznej nr V/2018/2019 z 25 października 2018 r.

[60] T. j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1943. Uczeń albo absolwent, o którym mowa w art. 94a ust. 1 i 1a, któremu ograniczona znajomość języka polskiego utrudnia zrozumienie czytanego tekstu, może przystąpić do: części pierwszej lub części drugiej egzaminu gimnazjalnego - w warunkach i formie dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych wynikających z tego ograniczenia, na podstawie pozytywnej opinii rady pedagogicznej.

[61] https://www.cke.gov.pl/images/_KOMUNIKATY/20180820%20EG%202019%20Informacja.pdf

10. Rada Pedagogiczna Szkoły w trzech na cztery poddane badaniu przypadkach[62] nie podjęła w formie uchwał decyzji dotyczących m.in. doskonalenia zawodowego nauczycieli (przyjęcie planu doskonalenia zawodowego nauczycieli na lata 2017-2020) oraz dostosowania form i warunków dla uczniów przystępujących do egzaminów zewnętrznych, do czego została zobowiązana w § 38 ust. 8 *Statutu*[63]. Stanowisko Rady Pedagogicznej w tym zakresie zostało udokumentowane w *protokołach z posiedzenia Rady Pedagogicznej* (dwa przypadki) i *protokole z plenarnego posiedzenia Rady Pedagogicznej* (jeden przypadek). Dyrektor nie potrafiła wyjaśnić braku podjęcia uchwał w ww. sprawach przez Radę Pedagogiczną Szkoły.
NIK podkreśla, iż zgodnie z art. 73 ust. 1 *u.p.o. uchwały rady pedagogicznej są podejmowane zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy jej członków.* Ustawodawca bez wyjątku jako jedyny możliwy sposób podejmowania działania przez Radę Pedagogiczną w ramach jej kompetencji wskazał formę uchwały.

(akta kontroli str. 689, 824-826)

11. Dyrektor Szkoły nie zapewniła nauczycielom pracującym z uczniami przybywającymi z zagranicy odpowiedniego do ich potrzeb doskonalenia zawodowego, do czego był zobowiązany na podstawie art. 7 ust. 2 pkt 4 Karty Nauczyciela. Ponadto § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. *w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe*[64] (dalej: rozporządzenie w sprawie doskonalenia zawodowego nauczycieli), stanowi, że na każdy rok szkolny dyrektor szkoły określa potrzeby w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli, uwzględniając: wyniki nadzoru pedagogicznego; wyniki egzaminu; zadań związanych z realizacją podstawy programowej; wymagań wobec szkół i placówek, wniosków nauczycieli o dofinansowanie opłat i kosztów. Obowiązujący w kontrolowanym okresie PDZN zawierał cele, potrzeby i zakres doskonalenia zawodowego nauczycieli bez wskazania konkretnych zadań i mierników niezbędnych do skutecznego monitorowania ich realizacji. Nie sporządzono rocznych planów i sprawozdań z wykonania PDZN. Szkoła nie posiadała dokumentacji dotyczącej rozpoznania potrzeb nauczycieli w kontrolowanym okresie w zakresie doskonalenia zawodowego. Zdaniem Dyrektora Szkoły wśród składanych przez nauczycieli ustnie i pisemnie (lecz niezarchiwizowanych) wniosków nie znalazły się dotyczące kształcenia uczniów przybywających z zagranicy. W wyjaśnieniach Dyrektor Szkoły wskazała również, iż dla PDZN nie określono miarodajnych wskaźników, ponieważ podlegał on stałemu monitorowaniu, a wynikające z niego wnioski miały odzwierciedlenie
w regulaminach dofinansowania i szkoleniowych radach pedagogicznych, a ewaluacja programu zostanie przeprowadzona po jego zakończeniu (tj. po roku 2020). NIK zauważa jednak, że przywołane przez Dyrektora Szkoły szkoleniowe rady pedagogiczne nie były poświęcone kształceniu dzieci obywateli polskich powracających z zagranicy i dzieci cudzoziemców.

---

[62] Protokół z plenarnego posiedzenia Rady Pedagogicznej nr 1/2017/2018 z 30 sierpnia 2017 r. Protokół z posiedzenia Rady Pedagogicznej nr IV/2017/2018 z 23 października 2017 r. Protokół z posiedzenia Rady Pedagogicznej nr V/2018/2019 z 25 października 2018 r.

[63] Rada Pedagogiczna podejmuje swoje decyzje w formie uchwał. Uchwały są podejmowane zwykłą większością głosów w obecności co najmniej połowy jej członków.

[64] Dz. U. poz. 1653, poprzednio – do dnia 1 stycznia 2019 r., w innym zakresie, stanowił o tym § 6 ust. 1 rozporządzenia z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli (Dz. U. Nr 46, poz. 430 ze zm.).

Odnosząc się do wyników ankiety Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż nauczyciele nie podnosili wcześniej takiej problematyki, w roku szkolnym 2019/2020 zostały poczynione starania o zorganizowanie szkoleń przez Fundację Ukraina dla całej Rady Pedagogicznej, a doskonalenie zawodowe w omawianym zakresie nie znajdowało się w priorytetach polityki oświatowej państwa ani Planie Nadzoru Dolnośląskiego Kuratora Oświaty[65]. Zorganizowane dwa szkolenia dla ogółem sześciu nauczycieli w obszarze kontroli w roku szkolnym 2019/2020 NIK uznała za znacząco spóźnione w stosunku do zaistniałych potrzeb. Zdaniem NIK wzrost liczby uczniów przybywających z zagranicy z 17 do 43 kształcących się odpowiednio w latach szkolnych 2017/2018 i 2019/2020 wskazywał na rosnące potrzeby szkoleniowe kadry pedagogicznej, spośród której 27 osób pracowało z tymi uczniami.

Ponadto kontrola wykazała, że Dyrektor nie wypełniła w latach 2016-2019 obowiązku złożenia do organu prowadzącego wniosków o dofinansowanie form doskonalenia zawodowego nauczycieli w następnym roku budżetowym wynikającego § 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 sierpnia 2019 r. *w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli, szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe*[66].

W odpowiedzi Dyrektor nie potrafiła wyjaśnić takiego stanu rzeczy. Przedłożył jednak wystąpienie do organu prowadzącego o przyznanie środków na 2020 rok z dnia 18 listopada 2019 roku (w trakcie trwania kontroli).

NIK wskazuje, iż działania takie powinny być podejmowane we wskazanych w ww. rozporządzeniu terminach. Dzięki powyższym wnioskom szkół organ prowadzący może na każdy rok budżetowy opracować plan dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli zgodnie § 5 ww. rozporządzenia z dnia 23 sierpnia 2019 r.

(akta kontroli str. 823-824, 894,1460-1467)

12. Dyrektor Szkoły w kontrolowanym okresie nie uwzględniała w ramach działań planowych i doraźnych zadań dotyczących kształcenia tych uczniów, zgodnie z § 3 ust. 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 25 sierpnia 2017 r. *w sprawie nadzoru pedagogicznego*[67]. W szczególności w ramach czynności nadzoru nie zwrócono uwagi na tak ważne zagadnienia, jak: sprawdzanie i ocenianie osiągnięć edukacyjnych uczniów, modyfikację programów nauczania do ich potrzeb, monitorowanie postępów uczniów czy skuteczność udzielanego wsparcia psychologiczno-pedagogicznego.

Dyrektor Szkoły wyjaśniła, iż podczas obserwacji i kontroli prowadzonych zajęć stwierdził, że nauczyciele indywidualizowali pracę z uczniami cudzoziemcami i obywatelami polskimi powracającymi do kraju. Takie działania w opinii Dyrektora przynosiły oczekiwane efekty w postaci szybkiej adaptacji, a udzielana pomoc była wystarczająca. Indywidualizacja procesu nauczania była jednym z założeń obserwacyjno-kontrolnych opracowanych przez Dyrektora w latach 2017-2019.

Ustalono, że w dokumentacji związanej z nadzorem pedagogicznym brak jest dowodów w zakresie planowego i doraźnego działania Dyrektora Szkoły

[65] https://kuratorium.ibip.wroc.pl/public/?id=103748.

[66] Dz. U. z 2019 r. poz. 1653. Poprzednie terminy zostały wskazane w § 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 stycznia 2019 r. *w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli* (Dz.U.2019 r., poz.136) oraz § 6 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. *w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków* oraz terminów określonych *w rozporządzeniu w sprawie doskonalenia zawodowego nauczycieli* (Dz. U. z 2002 r., nr 46, poz. 430).

[67] Dz.U. poz. 1658 ze zm.

w przedmiotowym zakresie. W ocenie NIK, z uwagi na szczególną sytuację i potrzeby uczniów przybywających z zagranicy, niezbędne jest bieżące uwzględnianie ich sytuacji w ramach prowadzonych czynności nadzoru, w tym w szczególności podczas obserwacji zajęć edukacyjnych prowadzonych przez nauczycieli przedmiotów i pedagoga szkolnego, ewaluacji czy monitorowaniu, co nie miało miejsca w kontrolowanym okresie.

(akta kontroli str. 681-682, 748-788)

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi

NIK wskazuje na konieczność:

- ustalania tygodniowego rozkładu dodatkowych zajęć z języka polskiego dla uczniów przybywających z zagranicy w porozumieniu z organem prowadzącym,
- dokumentowania w formie pisemnej współpracy z rodzicami w zakresie udzielania uczniom pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- podejmowania przez Radę Pedagogiczną w formie uchwały decyzji dotyczących przyjęcia planu doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz wydania opinii w zakresie dostosowania form i warunków egzaminów zewnętrznych dla uczniów przybywających z zagranicy.

Wnioski

1. Rzetelne i terminowe przekazywanie do *bazy danych SIO* informacji o nauce języka polskiego pobieranej przez uczniów przybywających z zagranicy.
2. Przestrzeganie limitu uczniów w klasach integracyjnych określonego w rozporządzeniu *w sprawie szczegółowej organizacji publicznych szkół i publicznych przedszkoli.*
3. Dostosowanie programów nauczania przedmiotów do potrzeb edukacyjnych uczniów przybywających z zagranicy w zakresie form i metody pracy.
4. Zapewnienie diagnozowania uczniów przybywających z zagranicy zgodnie ze wskazaniami rozporządzenia *w sprawie udzielania pomocy pedagogiczno-psychologicznej*.
5. Uwzględnianie w wewnątrzszkolnym systemie oceniania i przedmiotowych systemach oceniania potrzeb wynikających z potencjalnych trudności adaptacyjnych uczniów przybywających z zagranicy.
6. Informowanie dyrektora OKE o potrzebie dostosowania form i warunków egzaminów zewnętrznych dla uczniów cudzoziemców w określonym przez ten organ terminie.
7. Zapewnienie nauczycielom pracującym z uczniami przybywającymi z zagranicy odpowiedniego do ich potrzeb doskonalenia zawodowego.
8. Podjęcie działań na rzecz dokumentowania sprawowanego nadzoru pedagogicznego nad obszarem kształcenia dzieci obywateli polskich powracających do kraju i dzieci cudzoziemców.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 19 grudnia 2019 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu
Dyrektor
Radosław Kujawiński

/-/
.....
podpis

Kontroler:
Dawid Matschay
Inspektor kontroli państwowej

/-/
.....
podpis

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:

Dyrektor
Delegatury NIK we Wrocławiu
Radosław Kujawiński

.....
podpis